SISTEMUL DE AZIL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Sergiu POPUȘOI

CZU: 341.231.14:341.43:364.442.6(478) justexpert@yahoo.com

The Asylum System of the Republic of Moldova embodies four forms of asylum such as: Refugee Status is granted at the request of a foreigner who presents well-founded fears of persecution based on specific reasons, Humanitarian Protection is offered to a foreigner who does not meet the specific criteria to obtain refugee status, Temporary Protection is an exceptional way offered in the situation of a massive influx of people, Political Asylum is granted to outstanding personalities who face persecution in their country of origin.

În Republica Moldova, azilul reprezintă o instituție juridică prin intermediul căreia statul oferă străinilor protecție, acordându-le statutul de refugiat, protecție umanitară, protecție temporară sau azil politic. Cadrul normativ național în domeniul azilului a fost elaborat având la bază prevederile Convenției privind statutul refugiaților (Geneva din 28.07.1951) și a Protocolului privind statutul refugiaților din 04.10.1967.

La momentul de față în Republica Moldova, există patru forme de protecție acordate refugiaților în cazul solicitării azilului de către un cetățean străin.

Statutul de refugiat este acordat la cererea unui străin care se găsește în afara țării sale de origine și care prezintă temeri bine întemeiate de persecuție pe baza unor motive specifice, cum ar fi rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinie politică. Aceste temeri trebuie să fie fundamentate în situații de risc semnificativ pentru viața sau libertatea individului.

Procesul de acordare a statutului de refugiat este inițiat atunci când solicitantul demonstrează că în țara sa de origine sau în țara în care obișnuia să locuiască, este expus la persecuții sau riscuri grave, iar autoritățile locale nu pot sau nu doresc să-i asigure protecția necesară. Această persecuție poate să aibă loc din diverse motive, inclusiv discriminare bazată pe motive rasiale, religioase, etnice sau sociale, sau ca urmare a unor opinii politice exprimate. Este esențial ca temerile de persecuție să fie bine întemeiate și să se încadreze în criteriile normative stabilite pentru acordarea statutului de refugiat.

Protecția umanitară reprezintă o măsură esențială destinată să ofere sprijin și siguranță unui străin care nu îndeplinește criteriile specifice pentru a obține statutul de refugiat. În ciuda neîndeplinirii acestor condiții, există temeiuri întemeiate pentru a crede că, în eventualitatea revenirii în țara sa de origine, individul va fi expus unui risc grav, mai mult, acesta nu poate sau nu dorește să se supună protecției oferite de țara sa natală.

Protecția umanitară se aplică în situații în care, deși motivele pentru care străinul a căutat refugiu nu se încadrează în definiția strictă a statutului de refugiat conform

Convenției de la Geneva din 1951, există totuși un risc substanțial pentru viața, libertatea sau securitatea acestuia în țara sa de origine. Această formă de protecție este acordată în conformitate cu alte motive sau circumstanțe umanitare care nu sunt explicit prevăzute de Convenția de la Geneva din 1951.

Acordarea protecției umanitare reprezintă o recunoaștere a faptului că situațiile individuale pot fi complexe și că oamenii pot avea nevoi specifice de protecție, chiar dacă nu intră în categoria clasică a refugiaților.

Protecția temporară reprezintă o modalitate excepțională de asigurare a unui sprijin imediat și temporar în situația unui aflux masiv și spontan de persoane strămutate, care se confruntă cu dificultăți majore și nu au posibilitatea să se întoarcă în țara lor de origine. Această formă de protecție vine în întâmpinarea nevoilor urgente ale indivizilor afectați și se aplică în circumstanțe de criză, cum ar fi conflicte armate sau alte evenimente care generează un număr semnificativ de persoane strămutate.

Această formă de protecție are un caracter excepțional, fiind aplicabilă situațiilor urgente și extraordinare. În contextul războiului din Ucraina, unde un aflux masiv de persoane strămutate a intrat pe teritoriul Republicii Moldova, această formă de protecție temporară oferă o cale de sprijin esențială pentru cei afectați de aceste evenimente dificile.

Azilul politic este acordat unor personalități marcante care se confruntă cu persecuții în țara lor de origine și care solicită Președintelui Republicii Moldova acordarea acestei forme de protecție. Prin acordarea azilului politic, Republica Moldova oferă un refugiu și protecție persoanelor care se confruntă cu persecuții severe din motive politice în țara lor de origine. Această măsură reflectă angajamentul statului față de respectarea drepturilor omului și oferă un cadru legal pentru acordarea de sprijin umanitar în cazuri excepționale.

Actualitatea cercetării instituției Azilului este dictată de realitățile social-politice din lume, fiind marcată atât de incertitudinea, cât și de imprevizibilitatea impactului pe care îl poate avea evenimentele geopolitice și în mod deosebit a conflictelor armate existente pe plan internațional.

Un subiect important care ar putea prezenta relevanță a cercetării și îmbunătățirii sistemului de azil este analiza perspectivelor azilului diplomatic prin care o persoană se poate refugia pe teritoriul misiunii diplomatice, a navei de război, avioanelor militare, circumstanțe care nu se regăsesc în cadrul normativ actual, dar care prezintă o importanță efectivă de realizare a protecției internaționale la nivel rezultativ.

O desfășurare sub aspect legislativ și o analiză specială ar fi și în cazul art. 7 din Convenția cu privire la statutul refugiaților (1951) cu privire la dispensa de reciprocitate, care prevede că după o perioadă de trei ani, toți refugiații vor beneficia pe teritoriul statelor de dispensa de reciprocitate, or în condițiile oferii protecției temporare pe o perioadă de 2 ani, apare situația incertă și cu privire la perspectivele de viitor precum și la rezonabilitatea termenului de 2 ani în condițiile conflictelor armate prelungite.

Din perspectiva ajustării cadrului legal se constată caracterul prea general al noțiunii de protecție umanitară în raport cu temeiurile de obținere a statutului de refu-

giat, or în lipsa unor exemplificări exhaustive prevăzute într-un cadru legal, protecția umanitară poate implica aprecieri subiective și refuzuri nejustificate în acordarea azilului bazate doar pe aprecieri generale fără o încadrare juridică-legală.

Ceea ce ține de protecția temporară aici se constată caracterul incert al termenului de 6 luni de prelungire și a lipsei unei continuități clare după expirarea termenului de 2 ani, în același context, termenul de 45 zile de aflare peste hotarele Republicii Moldova, limitează refugiații la libera circulație.

Acordarea azilului nu este doar un act umanitar esențial, ci poate avea și implicații semnificative asupra dezvoltării economice a țării care oferă azil și asupra vieții refugiaților înșiși. Există mai multe moduri în care azilul și dezvoltarea economică pot interacționa pozitiv: contribuția la forța de muncă diversificată, antreprenorial și inovare, creșterea economică locală, diversificarea culturii și a turismului.

Aflarea unui număr mare de refugiați pe teritoriul țării poate avea implicații semnificative asupra dezvoltării sociale și economice a țării, statul poate beneficia de aportul divers al refugiaților la forța lor de muncă, refugiații pot aduce abilități, cunoștințe și experiențe variate, ceea ce poate contribui la dezvoltarea și inovația în diverse sectoare ale economiei, refugiații, adesea motivați să-și reconstruiască viețile, pot deveni antreprenori și inovatori în noile lor comunități, prin facilitarea accesului la resurse și sprijin în domeniul afacerilor, oferindu-se posibilitatea de integrare socială a refugiaților, dar și la sporirea circuitului economic național.

Luând în considerație impactul social, economic și politic a instituției azilului se constată și necesitatea ajustării cadrului legal al sistemului de azil nu doar din perspectiva oferirii unei forme de protecții, dar și a prevederilor de integrare socio-economică efective, care ar oferi soluții durabile refugiaților pe termen lung.

Recomandat
***Andrei SMOCHINĂ**, dr. hab., prof. univ.*